

जनगणना अहवालाशी संबंधित माहितीकरिता
सामान्य प्रशासन विभागास संदर्भ न करण्याविषयी...

महाराष्ट्र शासन
सामान्य प्रशासन विभाग
शासन परिपत्रक क्रमांक: जनग १२१६ / प्र.क्र.९८ / का.५
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई ४०००३२.
तारीख: २७/५/२०१६.

शासन परिपत्रक:

"जनगणना करणे" हा विषय सर्वस्वी केंद्र शासनाच्या अखत्यारीतील असून जनगणना अधिनियम, १९४८ यातील तरतूदीनुसार दर १० वर्षांच्या कालावधीनंतर केंद्र शासनाकडून जनगणना करण्यात येते. कार्यनियमावलीनुसार सामान्य प्रशासन विभागाच्या विषयसूचीमध्ये "जनगणना" असा विषय दर्शविण्यात आलेला आहे. केंद्र शासनाच्या सूचनेनुसार, केंद्र शासनाकडून जनगणनेसाठी पुरविण्यात येणाऱ्या निधीचे वाटप जिल्हाधिकारी कार्यालये व महानगरपालिका यांना करणे, जनगणनेचे काम पूर्ण करण्याकरिता अधिकारी/ कर्मचारीवृंद नियुक्त करण्यासंदर्भात सूचना निर्गमित करणे एवढेच काम राज्य शासनाच्या सामान्य प्रशासन विभागाकडून करण्यात येते. महाराष्ट्र राज्यातील जनगणनेविषयक कामकाज संचालक, जनगणना संचालनालय, (महाराष्ट्र), मुंबई या केंद्र शासनाच्या कार्यालयाकडून हाताळण्यात येते. जनगणना पूर्ण झाल्यानंतर, त्याद्वारे उपलब्ध होणाऱ्या माहितीचे संकलन, पृथक्करण केंद्र शासनाकडून करण्यात येते व त्याद्वारे काढलेले निष्कर्ष, लोकसंख्येची आकडेवारी, अनुसूचित जाती/ अनुसूचित जमाती या सामाजिक घटकांची आकडेवारी, इत्यादी विषयक जनगणना अहवाल आणि अन्य विविध प्रकारची सांख्यिकी माहिती www.censusindia.gov.in या केंद्र शासनाच्या संकेतस्थळावर केंद्र शासनाकडून प्रसिध्द करण्यात येते. ही माहिती सर्वाकरिता उपलब्ध आहे.

२. कार्यनियमावलीनुसार सामान्य प्रशासन विभागाच्या विषयसूचीमध्ये "जनगणना" असा विषय दर्शविण्यात आलेला असल्याने, शासनाचे काही विभाग/ काही कार्यालये जनगणनेविषयक माहिती {जसे की, आत्तापर्यंत झालेल्या जनगणनांनुसार राज्याची/ विशिष्ट जिल्ह्याची/ विशिष्ट महानगरपालिका क्षेत्रातील एकूण लोकसंख्या किती, त्यात किती वाढ झाली आहे, त्यातील ठराविक जाती/ जमातीची लोकसंख्या किती, त्याची टक्केवारी काय, जनगणनेमध्ये एखाद्या जाती/ जमातीची गणना ठराविक एका प्रवर्गात झाली नसणे, परिणामी केंद्राच्या/ राज्याच्या निवडणूकांसाठी ठराविक प्रवर्गाला कमी जागा मिळणे, इत्यादी} प्राप्त करून घेण्यासाठी किंवा त्याअनुषंगाने पुढील कार्यवाही होण्यासाठी सामान्य प्रशासन

विभागाकडे संदर्भ पाठवितात. तसेच, विधानमंडळात उपस्थित केले जाणारे अतारांकित/ तारांकित प्रश्न, अर्धा-तास चर्चा सूचना, लक्षवेधी सूचना यातील मजकूरामध्ये, जनगणनेनुसार आढळून आलेल्या लोकसंख्येचा/ लोकसंख्यावाढीविषयीचा उल्लेख प्रथम केलेला आहे, केवळ या कारणास्तव ते अतारांकित/ तारांकित प्रश्न, अर्धा - तास चर्चा सूचना, लक्षवेधी सूचना, इत्यादी सामान्य प्रशासन विभागाकडे पाठविण्यात येतात. परंतु त्यातील विषय सामान्य प्रशासन विभागाशी संबंधित नसतो. याचे उदाहरण खाली नमूद केले आहे :-

सन २०१६ च्या अर्थसंकल्पीय अधिवेशनात म.वि.प. ९२ अनुसार दिलेल्या एका अर्धा - तास चर्चेच्या सूचनेमध्ये “सन २०११ च्या जनगणनेनुसार नागपूर जिल्ह्यात एकूण लोकसंख्येच्या ३६.७३ टक्के नागरिक बाहेरील (स्थलांतरित) असल्याचे निदर्शनास येणे, सन २०१५ पर्यंत यात अंदाजे ३ ते ५ टक्के वाढ होणे, परिणामी शासनाचे सोयी सुविधांचे अंदाज चुकत असणे, याबाबत शासनाने चौकशी करून करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना” असा विषय नमूद केलेला होता.

उक्त अर्धा - तास चर्चेच्या सूचनेमध्ये सुरुवातीस जनगणनेनुसार वाढलेल्या लोकसंख्येचा उल्लेख असल्यामुळे सदर अर्धातास चर्चा सूचना सामान्य प्रशासन विभागास पाठविण्यात आली होती, वस्तुतः वाढलेल्या लोकसंख्येमुळे अंतिमतः जी कार्यवाही होणे सन्माननीय विधानमंडळ सदस्यांना अपेक्षित आहे, ती कार्यवाही करणे ज्या विभागाच्या अखत्यारित आहे, त्या विभागाने अशा प्रकारचे अधिवेशनाशी संबंधित कामकाज हाताळणे आवश्यक आहे.

३. तसेच यासंदर्भात असे स्पष्ट करण्यात येत आहे की, केंद्र शासनाकडून प्रसिध्द होणाऱ्या जनगणना अहवाल व अन्य सांख्यिकी माहिती याविषयी कोणतेही मत/ अभिप्राय/ सल्ला देण्यास सामान्य प्रशासन विभाग सक्षम नाही, तसेच ही माहिती प्राप्त करून विविध मंत्रालयीन विभागांना/कार्यालयांना पुरविण्याची जबाबदारी सामान्य प्रशासन विभागाची नाही. विविध मंत्रालयीन विभागांना/कार्यालयांना जनगणनेविषयक जी काही माहिती हवी असेल ती त्यांनी www.censusindia.gov.in या वेबसाईटवरून परस्पर प्राप्त करून घ्यावी, या माहितीविषयी अधिक स्पष्टता हवी असल्यास किंवा काही शंका असल्यास त्याविषयी त्यांनी परस्पर संचालक, जनगणना संचालनालय, (महाराष्ट्र), गृह मंत्रालय, भारत सरकार, एक्सचेंज बिल्डींग, २ रा मजला, सर शिवसागर राम गुलाम मार्ग, दलाल इस्टेट, मुंबई-४०० ००९ यांचेशी संपर्क साधावा.

सर्व विभागांना/ कार्यालयांना सूचित करण्यात येते की, त्यांनी वरीलप्रमाणे कार्यवाही करावी, अनावश्यक संदर्भ/अनौपचारिक संदर्भ सामान्य प्रशासन विभागास करू नयेत.

सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१६०५२७१४३३२२५०७ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

शाम लाल गोयल

शासनाचे प्रधान सचिव व विशेष चौकशी अधिकारी-१

प्रत,

- १) मा. राज्यपाल यांचे सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई,
- २) मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव,
- ३) सर्व मा.मंत्री/मा.राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२,
- ४) मा.सभापती, विधानसभा यांचे स्वीय सहायक, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, विधान भवन, मुंबई,
- ५) मा.अध्यक्ष, विधान परिषद यांचे स्वीय सहायक, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, विधान भवन, मुंबई,
- ६) मा.मुख्य सचिव यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई-३२,
- ७) सर्व मंत्रालयीन विभागांचे अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव,

त्यांना विनंती की, सदर परिपत्रकातील सूचना विभागातील सर्व अधिकाऱ्यांच्या तसेच त्यांच्या अधिपत्याखालील सर्व कार्यालयांच्या निदर्शनास आणाव्यात.

- ८) प्रधान सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, विधान भवन, मुंबई,
- ९) सर्व विभागीय आयुक्त/सर्व जिल्हाधिकारी,
- १०) आयुक्त, राज्य माहिती आयोग (सर्व),
- ११) सचिव, राज्य निवडणूक आयोग, मुंबई,
- १२) सामान्य प्रशासन विभागातील सर्व कार्यासने,
- १३) निवड नस्ती (कार्यासन-५).